

УДК 811.112.2'373.45.342

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/87-2-34>**Світлана КИРИЛЮК,***orcid.org/0000-0003-4711-5473*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови

Чорноморського національного університету імені Петра Могили

(Миколаїв, Україна) *ksw64@meta.ua*

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОЗИЧЕНИХ СКОРОЧЕНЬ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Статтю присвячено дослідженню структурних типів запозичених скорочень з англійської мови у німецькомовному публіцистичному дискурсі. Матеріалом дослідження слугували онлайн ресурси відомих газетних видань Німеччини: "Zeit", "Süddeutsche Zeitung", "Berliner Zeitung" за останні 2 роки.

Публіцистичний дискурс визначається вітчизняними дослідниками як один з найдинамічніших і найбільш розповсюджених типів дискурсу, оскільки він швидко реагує на події, що відбуваються в житті суспільства. На основі аналізу текстів сучасної німецькомовної газетної преси визначено, що через високу щільність інформації публіцистичному дискурсу притаманне вживання загальноприйнятих та авторських скорочень, значна кількість з яких – запозичення. Відповідаючи прагматичним установкам сучасного життя, запозичені скорочення виконують номінативну, когнітивну та функцію компресії інформації.

Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що воно сприяє виявленню особливостей функціонування та адаптації запозичених скорочених лексем у сучасній німецькій мові загалом. У роботі увагу зосереджено на таких типах запозичених скорочень, як ініціальні аббревіатури, скорочення складу, змішані форми, що поєднують запозичену аббревіатуру і лексичні одиниці німецької мови. Найбільшу активність виявляють ініціальні аббревіатури з трьома або чотирма літерами як компресія багатокомпонентних номінацій. Вони можуть існувати в тексті паралельно з їх повною формою для подолання труднощів у розумінні. Щодо змішаних форм запозичених скорочень, то найширше в нашому матеріалі представлено лексичні одиниці з аббревіатурою US. Це дає можливість констатувати багатий словотвірний потенціал представленої аббревіатури. Проте представленість лексичних одиниць-запозичень, які скорочуються до складу, надзвичайно мала.

У процесі наукової розвідки виявлено також, що різні типи запозичених аббревіатур самі можуть бути базою для появи нових слів, утворених від них.

Ключові слова: публіцистичний дискурс, запозичення, скорочення, аббревіатура, компресія.

Svitlana KYRYLYUK,*orcid.org/0000-0003-4711-5473*

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Romano-Germanic Philology and German Translation

Petro Mohyla Black Sea National University

(Mykolaiv, Ukraine) *ksw64@meta.ua*

STRUCTURAL FEATURES OF BORROWED ABBREVIATIONS IN GERMAN-LANGUAGE JOURNALISTIC DISCOURSE

The article is devoted to the study of structural types of abbreviations borrowed from English in German-language journalistic discourse. The research material consisted of online resources from well-known German newspapers: Zeit, Süddeutsche Zeitung, and Berliner Zeitung over the past two years.

Journalistic discourse is defined by domestic researchers as one of the most dynamic and widespread types of discourse, as it quickly responds to events taking place in society. Based on an analysis of contemporary German-language newspaper texts, it has been determined that, journalistic discourse, due to the high density of information, is characterised by the use of commonly accepted and authorial abbreviations, a significant number of which are borrowings. Fall in with the pragmatic attitudes of modern life, borrowed abbreviations perform a nominative, cognitive and information compression function.

The relevance of our research lies in the fact that it contributes to the identification of the peculiarities of the functioning and adaptation of borrowed abbreviated lexemes in modern German as a whole. The article focuses on such types of borrowed abbreviations as initial abbreviations, compound abbreviations, and mixed forms combining borrowed abbreviations and German lexical units. Initial abbreviations with three or four letters are the most active as a compression of multi-component nominations. They can exist in the text alongside their full form to overcome difficulties in understanding. As for mixed forms of borrowed abbreviations, lexical units with the abbreviation US are most widely represented in our material. Our research

makes it possible to note the rich word-formation potential of the presented abbreviation. However, the representation of borrowed lexical units that are abbreviated to their composition is extremely small.

The scientific research also revealed that various types of borrowed abbreviations themselves can be the basis for the emergence of new words formed from them.

Key words: *journalistic discourse, borrowings, abbreviations, compression.*

Постановка проблеми. Інтенсивний розвиток економічних і культурних зв'язків між країнами, їх міжнародне співробітництво сприяють збагаченню лексичної системи мов. Запозичені слова відповідають суспільній потребі для визначення нових понять і предметів (Ганич, Олійник, 1985: 82), є результатом процесу глобалізації, війни, розширенням систем масової комунікації тощо (Селіванова, 2010: 174).

У мову зазвичай запозичуються цілі слова, які, потрапивши у мову-реципієнт, функціонують як лексичні одиниці в якій-небудь сфері людської діяльності на певному етапі історичного розвитку мови-реципієнта, а також словотворчі префікси й суфікси, і навіть цілі синтаксичні конструкції (Есенова, Калинич, Бойтор, 2023: 153). Доволі часто в текстах сучасної преси використовуються запозичення-скорочення, які і знаходяться у центрі нашої уваги.

Аналіз досліджень. Аналіз наукової літератури останніх років зазначив, що дослідження запозиченої лексики займають одне з провідних місць у сучасному мовознавстві. На матеріалі української мови визначено загальні тенденції структурно-семантичної та функціональної адаптації англомовних запозичень (Петришин, 2018; Мартинова, 2023), розглянуто основні позамовні чинники англомовних лексичних запозичень у сучасній французькій мові та особливості їх перекладу (Рубан, 2015; Мусійчук, 2013). Характер впливу англо-американських запозичень (Гремалюк, 2023) та аналіз лексико-семантичних особливостей англомовних запозичень в молодіжній мові проведено на матеріалі німецької мови (Паничок, 2023).

Мета роботи полягає у визначенні структурних типів запозичених скорочень з англійської мови у німецькомовному публіцистичному дискурсі.

Виклад основного матеріалу. Запозичення з англійської мови, які закріпилися в науковому стилі терміном «англіцизмами», утворюють значний пласт в лексичній публіцистичного дискурсу сучасної німецької мови. Наприклад:

„Eine proteinreiche Ernährung liegt im Trend. Doch nicht jeder benötigt Shakes oder High-Protein-Produkte. Unser Tool zeigt, wie hoch Ihr individueller Tagesbedarf ist“:

„Sit-Ups ist die schlimmste Bauchübung Nummer 1 für deinen Körper“.

Як свідчать приклади, засоби масової інформації є своєрідним мовним середовищем для різного роду запозичень. Одиниці лексичного матеріалу англійської мови *Trend, Shake, High-Protein, Tool, Sit-Ups* отримують свою оформленість у системі німецької мови, пристосовуючись до її фонетичного, граматичного та лексико-семантичного рівня. Більшість цих слів відрізняються від німецьких (спадкових) слів своєю вимовою, написанням та/або морфологією. На думку Г. Шмитца, за допомогою засобів масової інформації англійські запозичення швидко стають невід'ємною частиною сьогоденного життя та культури (Schmitz, 2005).

В нашому дослідженні ми зупинимось на запозичених скороченнях з англійської мови, які є невід'ємною частиною німецькомовного публіцистичного дискурсу. Публіцистичний дискурс, як вид інституційного спілкування, призначений для інформування та здійснення впливу на масового адресата. Для успішного виконання цього завдання публіцистичний дискурс повинен володіти як фактологічною, так і емоційною переконливістю.

У своєму мовному вираженні він включає:

- фактичний і доказовий матеріал;
- актуальні посилання на реальне життя (імена сучасників, вказівки на місце і час, назви організацій, цифри, дати);
- німецькі та іншомовні терміни;
- професіоналізми.

Як свідчить аналіз фактичного матеріалу, найбільш частотними лексичними скороченнями німецькомовного публіцистичного дискурсу є ініціальні аббревіатури. Зазвичай вони складаються з трьох або чотирьох компонентів, наприклад:

„In acht Wochen erklären wir Schritt für Schritt, wie Sie bessere Geldroutinen aufbauen und das mit den ETFs endlich angehen“.

Ініціальні аббревіатури є своєрідним видом мовних знаків, що володіють варіантами відповідних повних форм. Саме ця обставина відрізняє їх від інших одиниць лексичного складу будь-якої мови. Аббревіатура і її прототип можуть існувати в тексті паралельно, оскільки для читача, який не знайомий з її оригіналом, це спричиняє труднощі в розумінні. Звернімося до прикладів:

„Zum Großteil laufen sie über zwei Programme: die sogenannte Presidential Drawdown Authority

(PDA) und die Ukraine Security Assistance Initiative (USAI)“.

„Man könne etwa versuchen, das US-Handelsbilanzdefizit zu reduzieren, indem die EU mehr Flüssigerdgas (LNG) oder mehr Chips für Künstliche Intelligenz aus den USA kaufe“.

Як видно з прикладів, ініціальні аббревіатури не можуть бути зрозумілі без попередніх знань і пояснюються повною формою запозичення (*Presidential Drawdown Authority (PDA)*, *die Ukraine Security Assistance Initiative (USAI)*) або еквівалентом німецької мови (*Flüssigerdgas (LNG)*, де *LNG* – liquefied natural gas). Слід також зазначити, що аббревіатура і повна форма запозичення існують лише при першому поданні. У подальшому використовуються лише ініціальні аббревіатури, структура яких забезпечує стислість повідомлення:

„Zwar könne der Präsident das PDA-Programm stoppen. Doch ein Stopp der USAI-Bestellungen wäre, argumentiert das CSIS, nicht so einfach umzusetzen“.

Зосереджуючи увагу на прикладах, слід наголосити, що аббревіатури виступають одним із способів позначення нових реалій у політичній та економічній площині. Такі скорочення свідчать про актуальність означуваних ними явищ в певний проміжок часу. Своєрідність таких аббревіатур в лексичному плані полягає в тому, що вони, як знак, співвідносяться не з поняттям, а з повною формою запозичення. Але з часом, коли аббревіатура стає узуальною, вона переходить в таку знакову одиницю, що співвідноситься вже з поняттям. Наприклад:

„Aus der Trump-Regierung kommen schon seit einiger Zeit Forderungen, Apple solle das iPhone – das wichtigste Produkt des Konzerns – auch in den USA bauen. Trump will iPhone-Produktion in den USA und droht mit Zöllen“.

Стійкою тенденцією в німецькомовному політичному дискурсі є використання змішаних форм, а саме поєднання запозичених аббревіатур і лексичних одиниць німецької мови. Найбільш численним скороченням виступає *US* (аббревіатура для Сполучених Штатів (Америку)): *die US-Hilfen*, *US-Firmen*, *US-Unternehmen*, *die US-Regierung*, *das US-Militär*, *US-Geheimdienstdaten*, *die US-Rüstungsindustrie*, *dem US-Beispiel* folgen.

Наприклад:

„Es gab vergangenes Jahr bereits die Phase, in der die US-Hilfen aufgrund von Trumps Einwirken auf die Republikaner lange im Kongress festhingen und nichts mehr geliefert wurde. "Wir sind als nächstes dran, wenn wir uns nicht wappnen“.

„Die US-Regierung setzt Verfahren zur Aufnahme ausländischer Studenten offenbar vorerst aus“.

Менш численними є скорочення-англіцизми, що пов'язані зі сферою охорони навколишнього середовища. Вирішення глобальних проблем екології, яким Німеччина приділяє значну увагу, сприяє їх поширенню у публіцистичному дискурсі.

„So gut wie überall auf der Welt muss in den nächsten fünf Jahren laut WMO-Bericht mit höheren Temperaturen gerechnet werden“.

„Auch die sogenannten ESG-Kriterien für die Berücksichtigung von Umwelt-, Nachhaltigkeits- und Sozialfragen kann Europa anpassen, so dass Privatkapital leichter in die Sicherheits- und Verteidigungsindustrie fließen kann."Können endlich das eingefrorene Vermögen Russlands beschlagnahmen“.

Якщо аббревіатури, що зустрічаються в сфері політики, економіки, навколишнього середовища, мають термінологічний характер і існують лише в письмовій формі, то запозиченні скорочення комп'ютерної сфери проникають у розмовну мову і стають загальноживаними. Наприклад:

„Wenn Sie ein iPhone, ein iPad oder einen Mac verwenden, benötigen Sie eine Apple-ID“.

Запозиченість з англійської мови лексичних одиниць *iPhone*, *iPad*, *Mac/iMac* забезпечується самою структурою скорочення. Складові усічені скорочення мають у своїй структурі редуковані частини слів: префікс “i”, який за офіційною версією означає *internet*, і скорочення *phone* (від *telephone*), *mac* (від *macintosh*). Простота у написанні, легкість у запам'ятовуванні сприяли швидкому розповсюдженню назв пристроїв *iPhone*, *iPad*, *iMac*.

Найменшу групу утворюють запозичення з англійської мови, які за структурою мають скорочення першої частини до складу лексичної одиниці. Наприклад:

„Das Met-Office ist federführend für die Klima-Vorhersagen in dem neuen Bericht der WMO“.

Як свідчить приклад, результат процесу аббревіації пов'язаний з різним ступенем редукції мотивувальних частин, що корелюють між собою. Нове утворення зазвичай витісняє з ужитку вихідний комплекс.

Результати дослідження довели, що швидке поширення скорочень призводить до таких явищ, як наявність аббревіатур-дублетів: *USA/VSA* (*Vereinigte Staaten von Amerika*), аббревіатуромонімів: *Abc* (*Alphabet*)/*ABC-Waffen* (*atomare, biologische, chemische*)/*ABC-Staaten* (*Argentinien, Brasilien, Chile*). Вони збігаються орфографічно, проте різняться значеннями вихідних форм (Michel, 2006: 72).

Висновки. Отже, у результаті дослідження ми дійшли висновку, що для німецькомовного публіцистичного дискурсу характерними є скорочення слів, яке вже відбулося в англійській мові і скорочення, що поєднує запозичені аббревіатури і лексичні одиниці німецької мови. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у розгляді аббревіатур-дублетів та аббревіатур-омонімів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с
2. Гремалюк Т. В. Характер впливу англо-американських запозичень на німецьку мову. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2023. Вип. 63. С. 24–27.
3. Есенова Е. Й., Калинич І. Й., Бойтор В. Ю. Лексичне запозичення як засіб збагачення словникового складу мови. *Закарпатські філологічні студії. Видавничий дім «Гельветика»*, 2023. Вип. 28. Том 1. С. 151–156.
4. Мартинова, Т. І. Англіцизми у сучасній українській мові. *Закарпатські філологічні студії. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика»*, 2023. Т. 1, вип. 28. С. 56–59.
5. Мусійчук С. М. Англіцизми у французькій мові та особливості їх перекладу. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2013. Вип. 9. С. 304–311.
6. Паничок Т. Я. Вплив англіцизмів на розвиток німецької мови. *Закарпатські філологічні студії. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика»*, 2023. Т. 3, вип. 27. С. 74–79.
7. Петришин О. М. Про новітні англійські запозичення як засіб міжкультурної комунікації. *Вісник молодих науковців*. 2018. № 6. С. 135–137.
8. Рубан В. О. Позамовні чинники англійських запозичень у сучасній французькій мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2015. Вип. 15(2). С. 126–128.
9. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
10. Michel S. Kurzwortgebrauch. Plädoyer für eine pragmatische Definition und Prototypologie von Kurzwörtern. *Germanistische Mitteilungen*. 2006. № 64. S. 69–83.
11. Schmitz H.-G. Anglizismen und Sprachloyalität. *Abo Akademie*, 2005. 22 S.

REFERENCES

1. Hanych D. I., Oliynyk I. S. (1985) Slovník lingvistických terminů. [Glossary of linguistic terms] Kyiv: Vyshcha shkola, 360. [in Ukrainian].
2. Hremaliuk T. V. (2023) Kharakter vplyvu anhlo-amerykanskykh zapozychen na nimetsku movu. [The nature of the influence of Anglo-American borrowings on the German language]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filohiia*. – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology, 63. 24–27. [in Ukrainian].
3. Esenova E. Y., Kalynych I. Y., Boitor V. Yu. (2023) Leksychne zapozychennia yak zasib zbahachennia slovnykovoho skladu movy. [Lexical borrowing as a means of enriching the vocabulary of a language]. *Zakarpatski filolohichni studii. Vydavnychiy dim «Helvetyka»* – Transcarpathian Philological Studies. Publishing House 'Helvetica', 28. 1. 151–156. [in Ukrainian].
4. Martynova, T. I. (2023) Anhlytsyzmy u suchasni ukrainskii movi. [Anglicisms in modern Ukrainian language]. *Zakarpatski filolohichni studii. Uzhhorod: Vydavnychiy dim «Helvetyka»* – Transcarpathian Philological Studies. Uzhhorod: Helvetica Publishing House, 1. 28. 56–59. [in Ukrainian].
5. Musiichuk S. M. (2013) Anhlytsyzmy u frantsuzkii movi ta osoblyvosti yikh perekladu. [Anglicisms in French and the peculiarities of their translation]. *Filolohichni studii. Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu* – Philological Studies. Scientific Bulletin of Kryvyi Rih State Pedagogical University. 9. 304–311. [in Ukrainian].
6. Panychok T. Ya. (2023) Vplyv anhlytsyzmiv na rozvytok nimetskoi movy. [The influence of Anglicisms on the development of the German language]. *Zakarpatski filolohichni studii. Uzhhorod: Vydavnychiy dim «Helvetyka»* – Transcarpathian Philological Studies. Uzhhorod: Helvetica Publishing House, 3. 27. 74–79. [in Ukrainian].
7. Petryshyn O. M. (2018) Pro novitni anhlovni zapozychennia yak zasib mizhkulturnoi komunikatsii. [On the latest English borrowings as a means of intercultural communication]. *Visnyk molodykh naukivtsiv* – Bulletin of Young Scientists. 6. 135–137. [in Ukrainian].
8. Ruban V. O. (2018) Pozamovni chynnyky anhlovnykh zapozychen u suchasni frantsuzkii movi. [Extralinguistic factors of English borrowings in modern French]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filohiia* – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology. 15(2). 126–128. [in Ukrainian].
9. Selivanova O.O. (2010) Linhvistychna entsyklopediia. [Linguistic Encyclopedia]. Poltava: Dovkillia-K, 844. [in Ukrainian].
10. Michel S. (2006) Kurzwortgebrauch. Plädoyer für eine pragmatische Definition und Prototypologie von Kurzwörtern. [Abbreviation usage. A plea for a pragmatic definition and prototypology of abbreviations]. *Germanistische Mitteilungen* – German Studies Communications. 64. 69–83. [in German].
11. Schmitz H.-G. (2005) Anglizismen und Sprachloyalität. [Anglicisms and linguistic loyalty]. *Abo Akademie* – Abo Academy. 22. [in German].